DOI https://doi.org/10.36059/978-966-397-310-4-35

ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА НА ПРАКТИКУ ПЕРЕКЛАДУ ТА ПІДГОТОВКУ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Головацька Ю. Б.
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії і практики перекладу
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна

Бурхливий розвиток науки і техніки знаменуються переходом людства до нової фази розвитку та новими викликами, що змушують задуматися про майбутнє низки різних видів професійної діяльності Перекладацька діяльність – не виняток. Переклад та наука завжди були нерозривно пов'язані. Вся історія перекладу переконливо доводить, що еволюція цього виду діяльності безпосередньо пов'язана з розвитком технологій фіксації, відтворення, зберігання та передачі інформації [1]. Зв'язок перекладу та науки простежується і в самій його суті: перекладацька діяльність визначається Д. Кірелі (D. Kiraly) та С. Хофман (S. Hoffman) як мистецтво, засноване на науці, що розвиває технології. Мистецтво перекладу – це робота розуму (=інтелекту), яка передбачає не лише технологічну майстерність, а й креативність (creativity), навіть хитрість, спритність та кмітливість, а також соціальну та психологічну адаптивність [5, с. 71].

Варто констатувати, що практика перекладу в цифрову епоху змінилася. Наразі це складна система суперечливих відносин у біномі «людина – розумна машина (штучний інтелект). Тобто фактично зародилося нове поняття «цифровий переклад» [2, с. 142]. Цифровий переклад є новим видом технології перекладу, заснований на системі мережевої взаємодії перекладача та цифрових інформаційно-комунікаційних засобів, штучного інтелекту, який спрямовується на підвищення ефективності перекладацького мистецтва та якості перекладацької продукції [5, с. 77]. Власне поняття «цифрового перекладу» може змінюватись згодом, доповнюючись новими змістами. Йдеться власне про систему взаємодії перекладача-людини, що використовує переваги інформаційних технологій та штучного інтелекту, що здійснює так званий автоматизований переклад [3, с. 283].

Робоче місце перекладача змінилося з традиційного фізичного місця на комп'ютер, об'єкти перекладу в Інтернеті також розширилися від паперового тексту та особистого спілкування до різноманітних електронних текстів, охоплюючи й текстовий чат, голосовий чат, гіпертекст тощо [4]. Все це суттєво змінило діяльність перекладача, а відтак і висуває нові вимоги до підготовки майбутніх перекладачів у закладах вищої освіти. Нові умови не лише вимагають від майбутніх перекладачів здатності розуміти принципи функціонування цифрових носіїв, створення та розповсюдження інформації в цифровому середовищі, а й освоєння нових видів перекладу: локалізації програмного забезпечення, локалізації веб-сайту, інтернаціоналізації товарів тощо. Можливості перекладу та можливість використання різноманітних допоміжних інструментів перекладу, система зв'язку перекладу в цифровому середовищі також зазнала значних змін у каналах попередньої обробки, зберігання та поширення інформації.

Безперервний та швидкий розвиток перекладацьких технологій змінює природу перекладу як унікальної комунікативної діяльності людини: машинний переклад, машинний переклад за участю людини та взаємодія людини з комп'ютером стали звичайними явищем. Водночас форми перекладацької діяльності стали багатшими, розрізняти різні види перекладу стало складніше, межі поняття «переклад» розширилися. Так, наприклад, технології стирають межі між різними видами усного перекладу з погляду процесу їхнього протікання. Наприклад, винахід інтелектуальних ручок / цифрових ручок породило гібридну модель «послідовний переклад + синхронний переклад» [5, с. 85]. Завдяки технологіям розпізнавання мовлення процес протікання усного переклад змінився. Якщо раніше йшлося про сприйняття на слух і подальше усне відтворенні інформації, то тепер у цей процес інтегрується сприйняття письмового тексту. Перекладач одночасно працює на слух і «з аркуша» (розпізнане мовлення, майже одночасно з процесом говоріння фіксується у вигляді тексту на екрані). Окрім того, технології стирають межі між різними фінальними перекладацькими продуктами. Так, значна частина завдань з перекладу, що виконуються великими перекладацькими компаніями, вирішується комбінованою технологією, що базується на машинному перекладі та пост машинному редагуванні текстів. Однак існує багато напрямів, де процес перекладу повністю автоматизований та виконується машиною без редагування людиною. Користувачеві насправді часто важко судити, яка частина перекладу виконана лише машиною, а яка – машиною за участю людини.

Таким чином, спостерігається більш очевидніша тенденція глобалізації та цифровізації, світові культури стають дедалі

подібнішими, нові методи перекладу масової інформації стають поширенішими, і переклад дедалі більше втрачає свою функцію. Однак, навіть в епоху глобалізації переклад буде, як і раніше, займати значуще місце в галузі людських знань та відігравати важливу роль, однак зміст перекладу зміниться: замість точного викладу фактів у перекладі на першому плані будуть функції тлумачення ознайомлення з іншою культурою [2, с. 145]. А такі функції поки що складно здійснити за допомогою цифрових інструментів.

Усі окреслені зміни знаходять відображення й у освітньому процесі. Завдяки ефективній інтеграції інформаційних технологій та цифрових освітніх ресурсів реалізується новий метод навчання майбутніх перекладаічв для самостійного конструювання знань. Освітні ресурси з цифрового перекладу змінили традиційні методи навчання перекладу та відносини між викладачем та студентами – майбутніми перекладачами, а також задовольнили потреби студентів у самостійному вивченні перекладу. Комп'ютерний переклад – важлива частина багатих освітніх ресурсів з цифрового перекладу, рівень застосування яких безпосередньо впливає на ефект навчання студентів цифровому перекладу, а також є основою та ключем до реалізації навчання в епоху цифрового перекладу.

Отже, цифрова природа перекладацької діяльності висуває нові вимоги до системи здібностей перекладача, а відтак – і до системи їхньої підготовки у закладах вищої освіти. У майбутніх перекладачі повинні бути сформовані не лише традиційні можливості перекладу, а й навички, пов'язані з технологіями перекладу, зокрема навички роботи з комп'ютером, вміння використовувати великі дані та суперкомп'ютери, навички пошуку інформації та цифрової грамотності, навички управління термінологією і навіть певні навички програмування. Саме тому в межах професійної підготовки майбутніх перекладачів до забезпечення успішної комунікації з одночасною цифровізацією більшості видів людської діяльності необхідно ретельно та всебічно розглянути питання про зміни у змісті освіти перекладачів, які передбачають не лише ефективний діалог людського інтелекту (перекладач) та штучного інтелекту, а й особливості електронних носіїв інформації.

Література:

1. Корінська О. О. Підготовка майбутніх перекладачів в умовах цифровізації. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки.* 2022. Вип. 1(349). С. 39–47.

2. Макаренко Л. Л., Певсе А. А. Дидактичний потенціал цифрових технологій у системі професійної підготовці фахівців філологічного

профілю. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2022. Вип. 88. С. 140–147.

3. Собченко Т. М. Особливості навчання студентів-філологів в умовах інформатизації та цифровізації вищої освіти. *Professional Education: Methodology, Theory and Technologies*. 2021. Вип. 13. С. 278–290.

4. Kaplan A. Digital Transformation and Disruption of Higher Education. Cambridge University Press. 2022. 200 p.

5. Kiraly D., Hoffman S. Towards a Postpositivist Curriculum Development Model for Translator Education. In Don C. Kiraly, ed. V*&R academic. Towards authentic experiential learning in translator education*. Mainz UP, Göttingen : V&R Unipress, 2016. P. 67–88.

DOI https://doi.org/10.36059/978-966-397-310-4-36

ДІАЛОГОВИЙ ФОРМАТ ВЗАЄМОДІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПЕДАГОГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Голота Н. М.
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної освіти
факультету педагогічної освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна

Карнаухова А. В.
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дошкільної освіти
факультету педагогічної освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна

Сучасні умови розвитку нашого суспільства зумовлюють зміну підходів, завдань та застосування відповідних сучасних педагогічних технологій до організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти. Аналіз результатів наукових розвідок та практики свідчать про те, що належним чином організоване, ефективне освітнє середовище закладу освіти, сприяє максимальному забезпеченню успіху в контексті